

Regimul Locurilor de închinare

Regimul privitor la deținerea și venerarea Sfințelor Locuri de închinare din Țara Sfântă a fost modificat de multe ori. Aproape toată istoria acestora este dominată de lupta necontenită a Obștii aghiotafile pentru păstrarea și întreținerea lor. Această luptă reflectă strădaniile eroice depuse de monahii păzitori pentru păstrarea identității grecești și a tradiției ortodoxe a Patriarhiei și a Sfințelor Locuri de închinare. Aceasta se întâmplă deoarece Sfințele Locuri de închinare, în frunte cu Sfântul Mormânt, au fost un teren de lupte interminabile între creștinii ortodocși și cuceritorii de alte religii, dar și între creștinii de diferite confesiuni.

În secolul VII d.Hr., cuceritorul Ierusalimului, Omar bin Al-Hattap i-a înfruntat pe creștini și pe Patriarhul lor, Sfântul Sofronie. Printr-un ordin special (ahținame), Califul Omar l-a recunoscut pe Patriarhul „neamului regesc” (adică al Romeilor) drept conducător de neam și suveran spiritual al tuturor creștinilor din Palestina, inclusiv al heterodocșilor, și drept mijlocitor între toți conducătorii creștini. I-a acordat garanții de bunăvoință, siguranță și scutire de impozite din partea viitorilor conducători musulmani. Urmașii lui însă, conducători arabi samavolnici, s-au arătat mai aspri. Comunitatea creștină a început să fie atacată de insistente încercări de islamizare și dez-elinizare.

În perioada cruciaților, biserica latină s-a impus prin forță și Sfințele Locuri de închinare au fost cedate clerului latin venit din Apus, în timp ce aghiotafileții au păstrat dreptul de a folosi Biserica Aflării Cinstitei Cruci și să slujească în greacă în Sfântul Mormânt și în Betleem. De asemenea, au păstrat multe mănăstiri în afara Ierusalimului, iar în Sfânta Cetate, lângă poarta lui David, metocul Lavrei Sfântului Sava, care era și centrul lor, precum și mănăstirea Megali Panaghia. Cruciații, voind să-i atragă de partea lor pe armeni și pe iacoviți, le-au cedat unele biserici și mănăstiri.

În secolul XIV s-au conturat următoarele drepturi: grecii dețineau Katholikonul, latinii Coloana biciuirii și locul în care S-a arătat Domnul Mariei Magdalena, armenii Paraclisul lui Adam și locul catehumenilor, ivirii Golgota, Temnița lui Hristos și biserica aflării Cinstitei Cruci, nestorienii altarul din afara Bisericii, siro-iacoviții paraclisul din spatele Sfântului Mormânt, arienii locul din față, iar campesienii locul din dreapta sfântului Baldachin.

La sfârșitul secolului XV, latinii au luat în stăpânire, de la iviri, una dintre cele două părți ale Golgotei, iar în 1517 sultanul otoman Selim I, care a cucerit Palestina, Siria și Egiptul de la mameluci, a recunoscut oficial suveranitatea deplină a ortodocșilor în Biserica Învierii. Este perioada conturării și stabilizării Regimului locurilor de închinare (status quo).

Această perioadă din istoria Ierusalimului este caracterizată de încercările latinilor (bazate pe diplomația puterilor europene) și ale armenilor (bazate pe accesul economic, dar și de altă natură, la Înalta poartă a sultanului de la Constantinopol), de a modifica regimul binevoitor față de Biserica autohtonă (greacă) și a dobândi întâietate, sau chiar exclusivitate, la sfintele locuri de închinare.

În 1520, urmașul lui Selim, sultanul Suleiman Magnificul, a cedat, cu drept de moștenire, cheile Bisericii, pe care până atunci le dețineau grecii, unei familii de musulmani care le păstrează până azi. Ei deschid și închid Biserica, pe baza unui acord anume.

Astăzi, Patriarhia ortodoxă greacă a Ierusalimului este suverană atât în Biserica Învierii și în Sfântul Mormânt, cât și în celelalte locuri de închinare din Palestina. Sub jurisdicția ei spirituală, administrativă și pastorală, intră: Biserica Învierii, Golgota, Sfântul Mormânt, paraclisul lui Adam, cel al Cununii de spini, cel al sutașului Longhin, cel al butucilor și Temnița lui Hristos. De asemenea, Patriarhia deține o parte din Pretoriu, Mormântul Maicii Domnului din Ghetsimani, Biserica „Mica Galilee” de pe Muntele Eleon, locul uciderii cu pietre a Întâiului Mucenic Ștefan și casa Maicii Domnului.

Patriarhia ortodoxă a Ierusalimului deține și Biserica Nașterii lui

Hristos din Betleem, Peștera Păstorilor, Fântâna lui Iacov din Nablus, Biserica Bunevestiri cu Izvorul Maicii Domnului din Nazaret, Biserica minunii din Cana Galileii, Biserica Schimbării la Față a Mântuitorului de pe Muntele Tabor, Biserica Sfinților Apostoli din Capernaum, aproape de Muntele Fericirilor, Mănăstirea Tiberiadei și Biserica Proorocului Elisei din Ierihon, unde se află și sicomorul lui Zaheu. De asemenea, Patriarhiei Ierusalimului îi aparțin străvechile Mănăstiri a Sfântului Sava cel Sfințit și a Sfântului Gheorghe Hozevitul, cea de pe Muntele Carantaniei și cea din Betania, a Sfântului Gherasim de la Iordan, a Sfântului Teodosie, a Cinstitei Cruci și a Sfântului Simeon Primitorul de Dumnezeu, numită „Katamonas”.